

Muziejų kelias kvietė pažinti Renesansą

Lietuvos muziejų kelio programa, kaip ir kiekvienais metais, aplankė ir mūsų rajoną. Vyko Vilkaviškio rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus organizuota ekskursija „Renesanso pėdsakai Vilkaviškio krašte“. Renginio dalyviai aplankė Paežerių dvaro sodybą, Virbalį ir Alvitą.

Senoviniai automobiliai

Renginio atidarymas vyko Paežerių dvaro sodyboje, kurioje laukė pirmoji programos stajmena – senoviniai automobiliai. Jais dalyviai į ekskursijos stoteles vežė „Senų vežimų“ klubas. Pirmiausia Renesanso pėdsakų dalyviai vyko ieškoti į Virbalį. Juos surasti padėjo Virbalio miesto bibliotekininke Danutė Stankūnienė. Ji pasakojo, kad Virbalis iš pradžių buvo įsikūręs ne dabartinėje teritorijoje, o ten, kur yra Mažučių kaimas. Vis dėlto vėliau karalienė Bona Sforca nusprendė atkelti Virbalį į dabartinę miesto teritoriją. Ji įkūrė miestą ir pavadino jį Nova Volia. Virbalis buvo didžiausias Valakų reformos metu suformuotas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) miestas dabartinėje Lietuvos teritorijoje.

„Virbalyje buvo numatyta suformuoti 20 kvartalų. Pavyzdžiui, to meto Kaunui žemės buvo paskirta keturis kartus mažiau. Šis miestas išsiplėtė vėliau“, – aiškino ekskursijos gidė D. Stankūnienė.

Ji pasakojo, kad Virbalis yra renesansiškas miestas, o jo planas nuo Renesanso laikų beveik nepakitęs.

„Valakų reformos metu suplanuoti miestų, kurie mažai pakitę, Lietuvoje yra tik penki. Trys – Žemaitijoje, du – Suvalkijoje. Tai Kudirkos Naumiestis, Virbalis, Baisogala, Skuodas ir Kretinga. Iš šių penkių miestų Virbalis yra mažiausiai pasikeitęs“, – sakė gidė.

Aplankę Bonos Sforcos atminimui pastatytą paminklą, ekskursantai turėjo galimybę pamatyti po Virbalio vienuolyno

Renesanso pėdsakai ekskursijos dalyviai atvedė į Virbalį, prie paminklo karalienei Bonai Sforcai.

Autorės nuotr.

pastatu esančią kriptą. Tiesa, šiuo metu ji atlieka ūkinio pastato funkciją.

Martyno Mažvydo sklypas

Ekskursijos gidė atskleidė, kaip Martynas Mažvydas yra susijęs su Virbalio miestu. Pasirodo, už nuopelnus Virbalyje Ragainės klebonas buvo gavęs žemės sklypą. Pasak D. Stankūnienės, sklypą M. Mažvydas galėjo gauti, nes Virbalio mieste gyveno jo draugas, Širvintų bažnyčios kunigas, vienas pirmųjų Mažosios Lietuvos protestantų, raštinijos veikėjas Tomas Gedkantas. Informacija apie sklypų savininkus užfiksuota 1561 m. Nova Volios (Virbalio) inventoriuje.

„Virbalyje gyveno Tomo Gedkanto tėvai, o jis čia taip pat turėjo ne vieną sklypą. Galbūt dėl to, kad jie buvo draugai, ir Mažvydas Virbalyje gavo žemės“, – pasakojo D. Stankūnienė.

Tikslī žemės sklypo vieta kol kas nėra žinoma, todėl gidė kvietė ekskursantus padėti įminti šią mįslę, išdalino Virbalio miesto žemėlapius ir perskaitė tekstą, kuriame buvo užuominų, turėjusių atskleisti sklypo vietą. Vis dėlto Mažvydo žemių renginio dalyviaiems surasti nepavyko. Nors tikslios sklypo vietos niekas iki šiol neaptiko, D. Stankūnienė teigė, kad Mažvydo žemės sklypas Virbalyje tikrai yra.

„Faktas, kad Mažvydas gavo sklypą Virbalyje, tačiau namų jis čia tikrai nepasitė, nes už dvejų metų numirė. Labai tikėtina, kad jis buvo atvykęs pas draugą Tomą Gedkantą, o sklypą, ko gero, paliko giminaičiams“, – kalbėjo ji.

Svarbu tikrinti faktus

Pažinę Virbalio miesto objektus ekskursijos dalyviai keliavo į Alvitą. Pirmiau-

sia jie aplankė Alvito dvarą. Ten muziejininke Elena Rupeikienė pasakojo, kaip keitėsi dvaro paskirtis ir savininkai. Vėliau ji atskleidė Švč. Mergelės Marijos paveikslą atsiradimo Alvite istoriją.

Internetė galima rasti informacijos, kad Ona Ketlerytė-Radvilienė paveikslą gavo iš popiežiaus Klemenso VIII. Tačiau, pasak E. Rupeikienės, šie faktai yra neteisingi. Muziejininke pasakojo, kad paveikslą O. Radvilienė tikriausiai gavo keliaudama po Italiją. Popiežius Klemensas VIII jo padovanoti paprasčiausiai negalėjo, nes tuo metu jau buvo miręs. Į Alvitą atvežti Švč. Mergelės Marijos paveikslą galėjo O. Radvilienės tarnautoja. Šiuo metu ji galima pamatyti Alvito Šv. Onos bažnyčioje. Ekskursantai turėjo galimybę apsilankyti bažnyčioje.

Ekskursijoje pasakota ir apie tai, kad Alvitus anksčiau buvo vadinamas Paširvinčiu. „Alvito vardas atsirado pamažu, bet dokumentuose jis dar buvo vadinamas Paširvinčiu, o vienu metu – netgi abiem pavadinimais“, – pasakojo E. Rupeikienė.

Ji atskleidė, kad anksčiau Alvitus buvo didesnis. Vis dėlto iš miestelio liko tik kaimas, nes buvo padalintas į Alvitą ir Maldėnus. Ekskursijos metu dalyviai sprendė kryžiažodį apie Alvito miestą ir jo žmones.

Gavo prizus

Pasivaikščiøję po Alvitą ekskursijos dalyviai grįžo į Paežerių dvaro sodybą. Ten gerė arbatą ir skanavo pyragą pagal Bonos Sforcos receptą. Buvo apdovanoti teisingai išsprendusieji kryžiažodį. Organizatoriai jiems įteikė po knygą „Iš Vilkaviškio miesto istorijos puslapių“. Dovanų nusipelnė ir senoviniai automobiliai ekskursantus vežioję vairuotojai. Jie gavo po knygą ir kvietimus į šią savaitę Paežerių dvare vyksiantį akordeonistų virtuozo Martyno Levickio koncertą.

Gabrielė ŽEMAITYTĖ